

Šipova Ruženka, Snehulienka a Popoluška ako obrazy mikro-makrokozmičeských dejov (a ešte o tom, ako sa rozprávky v najnovšej dobe falšujú)

Emil Páleš

V Sophii 11 sme ukázali, že Popoluškine mesiačikové, slniečkové a hviezdíčkové šaty sú tri vývojové stupne na duchovnej ceste, na ktorej človek premení sily svojich smrteľných schránok (astrálneho, éterického a fyzického tela) na tri nesmrteľné, duchovné "telá": manas, budhi a atman. Popoluškine preberanie šošovice od popola je vlastne Veľké dielo, ktoré sa v alchymickej symbolike prirovnáva k ryžovaniu kovov a k výrobe duchovného striebra, zlata a tzv. kameňa mudrcov. V budúcnosti príde čas, kedy ľudstvo ako celok premení celú astrálnu sféru Zeme na duchovné striebro, éterickú na zlato a fyzickú na duchovné drahokamy.

Popoluška teda zobrazuje stupne zasvätenia, ktorými môže prejsť jednotlivec, a zároveň dej, ktorý sa v budúcnosti odohrá s celým kozmom. Šipová Ruženka, Snehulienka a Popoluška - všetky tieto tri "kráľovné medzi rozprávkami" - zobrazujú v skutočnosti veľké makrokozmičné dejy, ktoré siahajú z ďalekej minulosti do ďalekej budúcnosti, a v malom sa opakujú alebo anticipujú v živote jednotlivého človeka. Keď sa takéto rozprávky rozprávajú deťom, dieťa ich nechápe rozumovými pojmami, ale v hĺbke duše im rozumie, a o to intenzívnejšie ich prežíva. Tieto potom mohutne formujú jeho obraznosť, jeho éterické telo. A to sa u neho v neskoršom veku, v dospelosti premení na morálne pojmy a zásady, na svedomie. Keď však študujeme novodobé západoeurópske a americké verzie týchto troch klasických rozprávok (ktoré v posledných rokoch vychádzajú v podobe veľkých obrázkových rozprávkových kníh aj u nás) s ich pôvodným znením - ako ho vyrozprávali bratia Grimmovci - zistíme v nich závažné obsahové zmeny.

Kľúčové obrazy sú z rozprávok povynechávané, a naopak sú do nich úplne neorganicky a rušivo povkladané vsuvky a "vylepšenia", ktoré tam vôbec nepatria. Zdá sa, že vydavatelia rozprávok na západnej pologuli už nadobro stratili pojem o tom, čo to rozprávka je, čo tvorí jej podstatu. **Rozprávka - to nie je ľubovoľne vymyslený príbeh**, v ktorom vystupujú víly. **Rozprávka zobrazuje skutočné dejy, avšak nie dejy fyzické, ale duchovné a duševné.** Zobrazuje vyššie svety, a tie majú svoje vlastné zákony, svoju vlastnú prísnu logiku, ktoré sú však zákonmi a logikou obraznosti, nie logikou fyzického sveta. Rozprávka zobrazuje tieto zákony v ich najčistejšej, najpravdivejšej podobe. Len ak sa rozprávka sťahuje do fyzickej, hrubohmotnej roviny, kam nepatrí, stáva sa z nej naivný, nepravdivý príbeh. Neodolateľný sklon západného materializmu chápať všetko len biologicko-fyzicky teraz vtrhol už aj do rozprávky.

Duchovné a éterické dejy sa prepisujú tak, akoby išlo o nejaké čisto fyzické dejy, čím sa dostávajú mimo svet svojej vlastnej zákonitosti a vyznievajú ako čosi bezpríčinné, smiešne, nezrozumiteľné a nelogické. Ďalší vydavatelia ich potom celkom vynechávajú ako čosi nadbytočné a zbyšok, torzo rozprávky potom pospájajú akýmisi vsuvkami, ktoré majú rozprávku urobiť "racionálnejšie čitateľnou" z hľadiska pozemskej logiky. Výsledkom je bezcenný hybrid, ktorý nemá potom už žiaden pravdivý vzťah ani k tomuto fyzickému, ani k žiadnemu inému svetu.

Obrazy z nadzmyslového sveta na začiatku rozprávok

Každá z našich troch "kráľovien medzi rozprávkami" začína mohutným obrazom z nadzmyslového sveta, ktorý je v novších verziách buď vynechaný, alebo skomolený:

»Žil raz jeden bohatý muž a mal chorú ženu. Keď už cítila, že sa blíži jej koniec, zavolala si k posteli jedinú dcérku a povedala jej: "Milé dieťa, musím ťa opustiť; zasad' mi na hrob stromček, a keď si niečo zažiadaš, potras ho, a žiadosť sa ti splní. Ak by si bola dakedy v núdzi, prídem ti pomôcť". A navždy zavrela oči. Dievčatko chodilo každý deň na matkin hrob a plakalo.«

Tak začína Popoluška: **obrazom spojenia medzi živými a mŕtvymi**; začína Popoluškiným vzťahom k jej zosnulej matke. **Pretože také medziľudské vzťahy, ktoré tu na zemi neboli čisto pozemsky-utilitárne, ktoré nevyplývali len z biologicko-fyzickej alebo hospodárskej základne, ale z hlbšieho priateľstva, príbuznosti dvoch duchovných bytostí - pretrvávajú aj po smrti.** Ozajstné priateľstvo je silnejšie ako smrť. Takí priatelia cítia v duchu prítomnosť a podporu jeden druhého aj vtedy, keď jeden z nich práve nie je vtelený na zemi. Ba možno o to užší je ich vzťah, že je očistený od všetkého fyzického. **Modlitby, myšlienky a láska na zemi žijúcich sprevádzajú zosnulých** pri ich posmrtnom putovaní ako lampáše, ako kahance, ktoré sú im svetlom na cestu a možno ich aj hrejú uprostred mrazivej pustatiny.

A naopak: **odtelení môžu pomáhať vteleným**, ktorí sa takto pre nich urobia viditeľnými, keď rozsvetujú vo svojom vnútri duchovné myšlienky. Nie raz, keď podvedomá predtucha človeka zastaví, aby niekam nešiel, a tým sa zachráni - je to pomoc zosnulého rodiča, ktorý neprestáva bdieť nad svojím dieťaťom, alebo verného druha, ktorý ho tam na druhej strane má stále ešte rád. A Popoluška začína práve takouto vedomou kultiváciou vzťahu k duchovnému svetu odtelených. O tom však v novších vydaniach rozprávky niet ani zmienky.

Snehulienka začína obrazom rovnako strhujúcim; a síce nie **komunikáciou** so zosnulými, ale **s tými, čo sa ešte nenarodili**:

*»Bolo to raz prostred zimy, keď sneh padal z oblohy ako páperie. Jedna kráľovná sedela pri obluku, ktorého rám bol z čierneho ebenového dreva, a šila. Ako tak šije, zahľadela sa na sneh a pichla sa ihlou do prsta. Do snehu padli tri kvapky krvi. Červená farba na bielom snehu bola veľmi pekná a kráľovná si pomyslela: "Kiež by som mala dieťa biele ako sneh, červené ako krv a čierne ako drevo na obložnom ráme". «¹ Matky sú so svojimi deťmi v spojení už dávno pred ich narodením a počatím. **Svet predstavivosti nastávajúcej matky rozhoduje o tom, aká duša sa prostredníctvom nej vteli.***

---

1 Ten istý motív sa nachádza v keltskej povesti o Deirdre, najkrajšej zo žien v zemi Erin: *»Jedného dňa, keď sa blížil čas, kedy sa mala Deirdre vydať za kráľa Conora, sa dievča spolu so svojou pestúnkou dívalo ponad múr pevnosti. Bola zima a celá krajina bola pokrytá silnou vrstvou čerstvo napadnutého snehu. Belostná porkývka bola porušená len na mieste, kde chlapec pomáhajúci v kuchyni zabil teliatko, ktoré práve pripravoval na večeru. Krv zvieraťa sfarbovala bielu plochu. Práve keď sa tým smerom Deirdre pozrela, z neďalekého stromu zlietol havran a začal piť vytekajúcu krv. "Ach, pestúnka moja, nie ako Conor, ale taký bude muž, ktorého budem milovať. Jeho vlasy budú čierne ako havranie krídla, jeho líca červené ako krv vytekajúca z tohoto teliatka a jeho pleť biela ako čerstvo napadnutý sneh."«*

Počas tehotenstva má potom matka určité zážitky, pomocou ktorých komunikuje s dušou prichádzajúceho dieťaťa.²

V novších vydaniach Snehulienky je tento obraz vynechaný a nahradený čímisi, čo dáva zdanlivo "väčší zmysel": *»Jedného dňa sa kráľovnej narodila krásna dcérka, ktorú podľa jej bledej pokožky pomenovali Snehulienka. «* Príčinnosť je tu teda obrátená: nie čistý duševný svet kráľovnej je príčinou, že sa jej narodilo dievča ako tri kvapky krvi na snehu, ale náhodný fyzický znak je príčinou Snehulienkinho pomenovania a jej krásy.

Toto druhé vysvetlenie však umŕtvuje v ľudskej duši každé nadšenie, pretože nedáva matkám inú možnosť, ako bezmocne a pasívne očakávať, čo za dieťa sa im narodí. To prvé však doslova okrídľuje a otvára rodičom nedozierne perspektívy: záleží len od nich, či privolajú k sebe nejakého čistého, vznešeného ducha z hviezdnych sfér, alebo hodia rebrík nejakej polodémonickej bytosti z predpekla. Aj narodenie Šípovej Ruženky bolo vytúžené a oznamované vopred:

»Raz, keď kráľovná sedela v kúpeli, vyliezla z vody žaba a povedala jej: "Tvoje želanie sa ti splní. Do roka a do dňa sa ti narodí dcéra!"«

Žaba, ako obožiteľník, je tu prostredníkom medzi týmto a oným svetom. Voda je symbolom najbližšej nadzemskej sféry, sféry Mesiaca, sféry archanjela Gabriela. Sem zostupujú duše a čakajú pred svojím narodením. **Pretože do mesačnej sféry môžu vstúpiť len raz za rok, v čase, keď archanjel Gabriel vládne, môžu čakať až jeden rok a deň na svoje narodenie.** Keď teda "kráľovná vstúpila do kúpeľa" a "žaba vyšla z vody", znamená to prelínanie, spojenie so sférou Mesiaca.

A potom Šípová Ruženka pokračuje obrazom nie menším ako Snehulienka a Popoluška: obrazom dvanástich sudičiek, ktoré pririekajú Šípovej Ruženke nad kolískou jej budúci osud. Už pri rozprávke o Pocahontas³ sme vysvetlili, že **vo sfére Mesiaca sídli tá Múdrost', ktorá sa v živote človeka potom prejavuje ako prozreteľnosť osudu.** Keď človek po smrti stúpa nahor k hviezdám, zanecháva v jednotlivých planetárnych sférach batôžky nevyrovnanej karmy. Keď potom zostupuje do nového zrodzenia, sudičky sú tie bytosti, ktoré mu pred vstupom na zem časť tejto karmy votkávajú v jednotlivých sférach do duševného šatu ako vlohy a osudové danosti.⁴

Dvanásť sudičiek tu zastupuje dvanásť nebeských znamení, plnosť a harmóniu celého makrokozmu. Tá trinásť zastupuje mocnosti zla, mocnosti odporu, ktoré sa z tejto harmónie vyčlenili a ktoré ju narušujú. Trinásť sudička zasahuje medzi jedenástou a dvanástou, takže dvanásť má ešte možnosť zapôsobiť ako protiváha trinásť. To znamená, že **duchovný svet už aj so zásahom trinásť, zlej sudičky vopred počítal,** že toto narušenie bolo zaplánované. V nových vydaniach Šípovej Ruženky sa dočítame, že trinásť sudička sa nedostala na slávnosť omylom, lebo ju kráľ zabudol pozvať.

---

2 Dietrich Bauer v knihe "Gespräche mit den Ungeborenen" (Rozhovory s nenarodenými) zozbieral celý rad takýchto príbehov zo súčasnosti.

3 Sophia 10: Pocahontas a jej farby vetra 2. Prelínanie fyzického a éterického sveta v indiánskej rozprávke.

4 Pozri obraz na str. 2 v Sophii 7.

Bola vraj "veľmi stará a nikto ju už roky nevidel, pretože vôbec nevychádzala zo svojho hradu. Mysleli si, že už nežije...". Odhliadnuc od toho, že sudičky nemajú fyzické telo, aby mohli starnúť a nepoznajú smrť, takže je sem takýto obraz celkom nezmyselne našitý z pozemského sveta, mýli takáto predstava ešte v ďalšom smere: V pôvodine kráľ nepozval trinástu sudičku nie preto, že by bol zle informovaný:

»V kráľovstve ich (sudičiek) bolo trinásť. Ale kráľ mal iba dvanásť zlatých tanierov, z ktorých mali jesť, nuž jednu z nich nemohli pozvať.« **Trinásta sudička nemohla a ani nemala byť pozvaná.** Nevyhnutnosť toho je vyjadrená tým, že kráľ mal iba dvanásť tanierov, že jedálenské súpravy sa vyrábajú len po dvanásť, čo je číslo úplnosti. Narušenie úplnosti a rovnováhy vesmíru sa tu deje s tichým vedomím Najvyššieho, ktorý pripravil liek a prostriedky na opätovné uvedenie stvorenia do rovnováhy ešte skôr, ako z nej bolo vyvedené. **Keby totiž človek nepoznal zlo, nemohol by nikdy dospieť ku slobode, a tým ani k láske.**

Zobrazovanie duchovných bytostí

Pretože v angličtine sa už teraz pre všetky možné duchovné bytosti vrátane sudičiek začína používať slovo fairy (víla), poplietli sa nakoniec sudičky s lesnými vílami. V preklade z angličtiny čítame, že na hostinu pozvali nie sudičky, ale "všetky víly z lesov, vôd a vzduchu - okrem jednej." Lenže **bytosti, ktoré bdejú nad ľudskými osudmi, stoja oveľa vyššie, ako bytosti prírodných živlov.** Napríklad bytosť, ktorá stojí pri našom príchode na svet, je archanjel (Gabriel); a tzv. anjel smrti, ktorý prestriháva na konci života človeku striebornú niť, tiež. Týmto bytostiam nemôže človek len tak rozkazovať, ani ich uprosiť, ani s nimi diskutovať. Leda že by urobil čosi naozaj výnimočné, alebo bol sám na ich úrovni a vedome s nimi spolupracoval na tvorbe svojho životného plánu. Príroda a živly však stoja čiastočne pod vplyvom ľudskej vôle; dajú sa ovplyvňovať magicky. Keby tieto mali mať v rukách ľudskú karmu, vniesli by už ľudia do osudového diania na zemi taký zmätok a nerovnováhu, akú vniesli do prírody. Ke je to, pravda, inak: neodjedla, ale naopak, pustila sa do pečenia, takže keď trpaslíci prišli domov, bolo už navarené, a potom všetci hodovali dlho do noci. Preberanie šošovice ako Veľké dielo alchymistov Povedali sme už, že Popoluškine zlaté, strieborné a drahokamové šaty sú utkané z prečistených síl Slnka, Mesiaca a hviezd a znamenajú tri stupne duchovného vývoja človeka ako aj celého ľudstva. A že preberanie šošovice z popola je Veľké dielo alchymistov. Znázorňuje prečisťovanie duševných síl - prácu, ktorú dennodenne, roky a desaťročia trpezlivo robíme v našom astrálnom tele: oddeľovanie pravého od nepravého, podstatného od nepodstatného, pominuteľného od trvalého, plodného od neužitočného; triedenie zŕn od pliev, šošovice od popola.⁶ Znamená odpútavanie duševných síl od všetkého smrteľného, telesného a vyslobodzovanie duše z hmotných schránok. Tieto dva obrazy - tri misy šošovice a trojo šiat - patria k sebe! Zdanlivo nie, ale v logike obraznosti nadväzujú bezprostredne jeden na druhý. Popoluška si tká svoje šaty preberaním šošovice. A kto jej pri tom pomáha? Bez koho by nikdy nemohla stihnúť prebrať za hodinu tri misy šošovice od popola? Holubice - symbol Svätého ducha! V našom astrálnom tele pôsobia anjeli, v éterickom archanjeli a vo fyzickom archeovia.⁷ Tieto tri anjelské chóry tvoria spolu tzv. tretiu, najnižšiu hierarchiu, ktorej pôsobenie súhrnne nazývame pôsobením Svätého ducha. Prostredníctvom tretej anjelskej hierarchie sa prejavuje tretia božská osoba - Svätý duch. Sú to anjeli, ktorí pôsobia premieňajúco v našom astrálnom tele, keď má človek vieru, keď sa modlí, keď má vôľu k dobru - a nazýva sa to "milosťou

Svätého ducha”. Tak aj Popoluške vyzobávali holúbky z duše všetko nepodstatné, keď jej bolo najhoršie.

Vôbec spôsob, akým sa v nových rozprávkach zobrazujú duchovné bytosti, je doslova trestuhodný. Aj z tých najvznešenejších neraz zostanú len komické karikatúry. Každého, kto má k týmto bytostiam nejaký vzťah a pozná ich ušľachtilosť, musí až pichnúť pri srdci.

V jednej Šípovej Ruženke sú “sudičky- víly” zobrazené ako hašterivé, klebetné a zabudlivé staré tetky, ktoré nevedia držať jazyk za zubami keď treba, a ktoré sa do krvi poškriepia pri varení koláča alebo o to, aké šaty si má Šípová Ruženka obliecť. Najmä v rozprávkach Walta Disneya sa duchovným bytostiam pripisujú rôzne ľudské slabosti a neresti, ako keby sa tým rozprávka mala stať “bližšou ľuďom”, “ľudskejšou”, “humánnejšou”. V Disneyovej Snehulienke sú trpaslíci pomenovaní podľa svojich charakterových slabostí: Sníček, Jedáčik, Hundroš, Neverko, Smieško... a to má vyvolať akýsi súcit alebo dojem, akí sú “milučkí”. Uvedené vlastnosti sú však u gnómov niečím nezmyselným, pretože éterické bytosti nemajú fyzické telo, a teda sa nemôžu prejedat'; ani u nich nedochádza k striedaniu spánku a bdenia, ako u ľudí, aby mohli ráno dlhšie spať.

Keď sa v éterickom svete hovorí o jedení, majú sa tým na mysli určité procesy v éterickom tele, ktoré sú analogické procesom trávenia vo fyzickom tele. Éterický svet (angl. faery) má svoje vlastné pravidlá, a jedným z odjakživa tradovaných pravidiel je, že **ak už doň niekto zablúdi, nemal by z ničoho, čo vidí, jeť ani piť**.⁵ To znamená, že ak sa chce domov vrátiť bez problémov, a nechce tam uviaznuť, nemal by nič do seba prijímať, s ničím sa spájať, pokiaľ nevie, o čo ide, ale sa ovládnuť, zostať nezaujatý, aby si neurobil nejaký karmický dlh, ktorý by musel odčisťovať službou, ako to často v rozprávkach býva, a ako je to aj v Snehulienke. Snehulienka odpila z každého pohárika a odjedla z každého tanierika, takže musela u trpaslíkov zostať slúžiť.

Beda tej duši, ktorá dá namiesto svojmu nebeskému manželovi (duchu) prednosť pozemskému sobášu so svojím pozemským telom.

Kniha kľúčov

---

⁵ Iným tradičným pravidlom bolo, že človek by mal mať pri sebe nôž alebo nejaký iný železný predmet.

V Disneyovej Snehulienke je to, pravda, inak: neodjedla, ale naopak, pustila sa do pečenia, takže keď trpaslíci prišli domov, bolo už navarené, a potom všetci hodovali dlho do noci.

Preberanie šošovice ako Veľké dielo alchymistov

Povedali sme už, že Popoluškine zlaté, strieborné a drahokamové šaty sú utkané z prečistených síl Slnka, Mesiaca a hviezd a znamenajú tri stupne duchovného vývoja človeka ako aj celého ľudstva. A že **preberanie šošovice** z popola je Veľké dielo alchymistov. **Znázorňuje prečisťovanie duševných síl** - prácu, ktorú dennodenne, roky a desaťročia trpezlivo robíme v našom astrálnom tele: oddeľovanie pravého od nepravého, podstatného od nepodstatného, pominuteľného od trvalého, plodného od neužitočného; triedenie zŕn od pliev, šošovice od popola.⁶ Znamená odpútavanie duševných síl od všetkého smrteľného, telesného a vyslobodzovanie duše z hmotných schránok.

Tieto dva obrazy - tri misy šošovice a trojo šiat - patria k sebe! Zdanlivo nie, ale v logike obraznosti nadväzujú bezprostredne jeden na druhý. Popoluška si tká svoje šaty preberaním šošovice.

A kto jej pri tom pomáha? Bez koho by nikdy nemohla stihnúť prebrať za hodinu tri misy šošovice od popola? **Holubice - symbol Svätého ducha!** V našom astrálnom tele pôsobia anjeli, v éterickom archanjeli a vo fyzickom archeovia.⁷ Tieto tri anjelské chóry tvoria spolu tzv. tretiu, najnižšiu hierarchiu, ktorej pôsobenie súhrnne nazývame pôsobením Svätého ducha. Prostredníctvom tretej anjelskej hierarchie sa prejavuje tretia božská osoba - Svätý duch. Sú to **anjeli, ktorí pôsobia premieňajúco v našom astrálnom tele**, keď má človek vieru, keď sa modlí, keď má vôľu k dobru - a nazýva sa to "milosťou Svätého ducha". Tak aj Popoluške vyzobávali holúbky z duše všetko nepodstatné, keď jej bolo najhoršie.

V niektorých nových vydaniach Popoluškinho príbehu však niet o preberaní šošovice a holúbkoch ani zmienky! Namiesto toho jej macocha dáva umývať podlahu, upratať dom alebo šiť šaty pre svoje nevlastné sestry. V Disneyovej Popoluške sa objavujú namiesto holúbkov myšky, ktoré šijú potajomky Popoluške šaty, aby ju prekvapili. Ako keby niekto mohol pracovať na duchovnom pokroku druhého človeka bez jeho vedomia! Celý stred rozprávky je vynechaný a namiesto toho sa tu popisujú huncútske kúsky bandy myšiakov-mikimauzov, čo vyparatia domácomu kocúrovi, niečo na spôsob Toma a Jerryho. Drahé kamene a šperky pre Popoluškine šaty myšiaci ukradnú jej nevlastným sestrám! Vraj "obratnému myšiakovi Gusovi sa podarilo uchmatnúť škratám šperky a stužky". Ako keby človek mohol získať nejakú cnosť tým, že ju ukradne druhému - a to ešte niekomu, kto ju nemá!?! V ďalšej verzii Popoluška zdedí krásne šaty po svojej mamičke a závistlivé sestry "len čo to videli, začali z nej šaty trhať, až z nich lietali franforce". Ako keby človek mohol duchovné bohatstvo alebo nebudaj osvietenie zdediť po rodičoch!! Ako keby mohol niekto z niekoho postŕhať jeho charakterové vlastnosti a múdrosť, až z nich zostanú len franforce!!! Toto je také hlboké narušenie vnútorného zmyslu rozprávky, že sa táto stáva prakticky bezcennou táraninou.

---

6 "Blahoslavení, ktorí perú svoje rúcha..." (Zj. 22:14)

7 Pozri Sophiu 9: Pocahontas a jej farby vetra 1. Prelínanie fyzického a éterického sveta v indiánskej rozprávke.

V britskej aj v americkej verzii sa Popoluška dostáva k šatom ako slepé kura k zrnú: Nečinne sedí doma a tu sa objavuje niečo medzi krstnou mamou a vílou v podobe dobráckej tučnej tetky s čarovnou paličkou a prikáže Popoluške doniesť z komory tekvicu. Túto tekvicu pred ňou premení na šaty odrazu - dotykom čarovnej paličky. Popoluška sa tu dostáva k šatom bez vlastného pričinenia, bez vlastnej účasti.

V pôvodine od bratov Grimmovcov je to úplne inak: Popoluška chodila pravidelne na hrob svojej matky. Slzami zalievala lieskový stromček na hrobe, ktorý rástol... A z čohože sa zrodil ten lieskový stromček? Z bezpríkladnej pokory a skromnosti! Keď raz Popoluškin otec išiel na jarmok, opýtal sa svojich dcér, čo im má doniesť. Jej nevlastné sestry si želali pekné šaty a šperky, ale Popoluška poprosila len o *»prvú vetvičku, otec, o ktorú sa vám pri návrate klobúk otrie. Otec teda kúpil pre nevlastné dcéry pekné šaty, perly a drahokamy; a keď sa vracal domov a šiel zeleným krovím, šľahla ho liesková vetvička a zhodila mu klobúk. Vetvičku odlomil a vzal so sebou. Keď prišiel domov, rozdal nevlastným dcéram, čo si boli žiadali, a Popoluške dal lieskovú vetvičku. Popoluška poďakovala, potom šla na matkin hrob, zasadila tam vetvičku a tak plakala, že na vetvičku padali slzy a polievali ju. Vetvička rástla a bol z nej pekný strom. Popoluška prichádzala k nemu každý tretí deň a zakaždým priletel na strom biely vtáčik...«*

V To je tretí obraz, ktorý patrí k preberaniu šošovice a tkaniu šiat. Holubica, ktorá preberá misu šošovice a zároveň sedí na lieske⁸ na matkinom hrobe, nám toto spojenie naznačuje. Vlastne by sme museli povedať, **že Popoluška chodila na matkin hrob (do duchovného sveta) preberať šošovicu (modliť sa, pracovať na sebe duchovne) za prítomnosti a s pomocou holúbkov (Sv. ducha, milosti), čím si tkala šaty (nesmrteľné rúcha)**. Pretože však tieto tri obrazy nemožno pozemsky spojiť dohromady, sú znázornené samostatne, jeden po druhom. Vnútorne však súvisia. **Lieska tu dôkladne znázorňuje organický rast, príčinnú súvislosť medzi tým, čo Popoluška robí, a čo nakoniec dostane.** Popoluške nepadli tri oriešky do lona z neba, ale z liesky, ktorú sama zasadila a o ktorú sa od začiatku do konca sama starala.

Keď sa oná verzia s tekvicou a s čarovnou paličkou krstnej mamy má u detí v dospelosti premeniť na morálne pojmy, tak iba na také, ktoré nabádajú človeka, aby pasívne čakal z neba zázrak bez vlastnej zásluhy, aby od duchovného sveta niečo očakával bez ohľadu na stupeň vlastnej kvality. Presne takých je totiž dnes, žiaľ 90% toho tzv. "duchovna" v Spojených štátoch, o ktorého množstve sa niekedy hovorí, ale na ktorého kvalitu sa málokto díva: Američania stále vymýšľajú nejaké techniky, automatické metódy, ako získať duchovné schopnosti. Najradšej by vynášli nejaký stroj, ktorý by podľa návodu mohol obsluhovať aj človek bez schopností, a ktorý by za neho duchovne pracoval. Chceli by stretnúť gurua, ktorý by im osvietenie odovzdal priložením palca do stredu čela, alebo si ho kúpiť za doláre v niekoľkodennom kurze; alebo dostať všetku múdrosť darom od nejakých iných bytostí (channeling!) ako pečeného holuba; alebo čakať na to, že priletia lietajúce taniere, ktoré ich osvietia a odnesú do neba. **Americké "duchovno" je presne také, ako ich verzia Popolušky.**

---

8 Planetárnou signatúrou liesky je Slnko.

Najradšej by Popoluškine šaty ukradli, zdedlili, kúpili za doláre, alebo vyrobili strojovo. Nechcú pochopiť, že nejestvujú žiadne "čarovné paličky", že treba zasadiť liesku a zalievať ju roky vlastnými slzami.

Aj z Popolušky je trojstupňová gradácia vynechaná: na bál ide iba raz a má iba jedny šaty: tie bývajú spravidla ružové (!). Ťažko sa potom vysvetľuje, ako mohol dať princ natrieť jeden schod smolou hneď na prvom bále, keď ešte ani nevedel, že sa tam Popoluška objaví. Potom sa píše, že Popoluška sa utekajúc dolu schodmi potkla a stratila jednu črievičku, podľa ktorej ju princ spoznal.

Popoluška ako mystická svadba duše s duchom

Walt Disney nakoniec stiahol celú Popolušku do čisto biologickej roviny: končí tak, že svadobní hostia hodujú a princov otec sa teší na krdeľ vnúčeniec. Sníva sa mu, "že je starým otcom a vozí na chrbte svojho vnúčika". Navyše princ je namaľovaný ako mladý vojenský kadet v uniforme.

V originálnej Popoluške sa však nič nehovorí o konzumácii potravín a plodení detí. Tie isté holúbky, ktoré pomáhajú Popoluške preberať šošovicu, vedú, "inšpirujú" aj princa pri hľadaní nevesty. Vždy, keď si niektorá z nevlastných sestier odrezala z nohy, aby sa zmestila do črievičky,⁹ »*princ ju vysadil na koňa ako svoju nevestu a cváľal preč. Ale museli ísť popri hrobe Popoluškinej matky; na lieske sedeli dva holúbky a volali:*

*"Pozriže sa dobre,
krv v črievičke mokne.
Črievička je primalá,
nevesta je nie pravá.«*

To znamená, **že princ bol inšpirovaný z duchovného sveta Svätým duchom.** A keď sa nakoniec princ stretá s Popoluškou, »*šli popri lieske, a dva biele holúbky volali:*

*"Pozri na jej nôžku,
krvi ani trošku,
črievička dobrá je,
nevesta pravá je.*

A ako tak zavolali, prileteli k Popoluške, sadli si jej na plecía, jeden na ľavé, druhý na pravé, a sedieť tam aj ostali.«

Týmto - a ničím iným - rozprávka končí. Pretože celá **rozprávka o Popoluške znázorňuje svadbu, mystickú svadbu duše s duchom**, panny Sofie s Kristom. Nie svadbu jedného vydajachtivého dievčaťa za mladého a bohatého vojaka z povolania.

Šípová Ruženka a Snehulienka ako dva stupne inkarnácie duše na zemi

---

⁹ V Číne existoval tzv. *kult malej nohy*. Z akýchsi dôvodov pokladali malé chodidlá u žien za znak urodzeného pôvodu. Dokonca niekde kvôli tomu zväzovali malým dievčatkám nohy obväzmi, keď chceli svojmu dieťaťu k "urodzenosti" trochu dopomôcť.

So snahou sťahovať svadbu Šípovej Ruženky, Snehulienky a Popolušky do animálnej roviny potom súvisí aj neodolateľný sklon novších vydavateľov falšovať ich skutočný vek. V nových verziách nachádzame všetky možné vekové údaje, ašak nie menšie ako šesťnásť rokov. Autori “zrationalizovaných” verzií si totiž nevedia predstaviť, že by sa niektorá z dievčat mohla vydať a mať deti skôr, ako šesťnásť, sedemnásť alebo osemnásťročná.

Šípová Ruženka sa však v skutočnosti pichla vretenom na svoje štrnásť narodeniny. A Jakob a Wilhelm Grimmovci píšu, že Snehulienka “keď mala sedem rokov, bola krásna ako jasný deň.” Vtedy sa o ňu začala zaujímať zlá kráľovná a vtedy jej zrkadlo po prvý raz povedalo: *“Pekná si, kráľovná, pekná veru žienka, ale stokrát krajšia je naša Snežienka.”*

A vek Popolušky nie je nijako bližšie určený.

Tieto číselné údaje sú pre nás nanajvýš dôležité, lebo nám nepriamo potvrdzujú, že chápeme význam týchto rozprávok správne. O čo v nich vlastne ide?

Ide o to, že **proces inkarnácie človeka na zemi je postupný**. Tým, že sa človek fyzicky narodí, nie je ešte proces pozemského vtelovania nijak ukončený. **Dieťa je svojím fyzickým telom na zemi, ale svojou dušou ešte stále v nebi.** Trvá sedem rokov, kým sa éterické telo prispôsobí a plne vtelí do tela fyzického; a ďalších sedem rokov, kým sa plne prebudí telo astrálne. **Každých sedem rokov na zem zostúpi a precitne k vedomiu jeden ďalší vyšší článok duchovne-duševnej bytosti človeka.** Človek je maximálne inkarnovaný, oboma nohami na zemi, vlastne až v polovici života. Rudolf Steiner k tomu píše: *»Pred fyzickým narodením je vyvíjajúci sa človek obklopený zo všetkých strán iným fyzickým telom. Nevstupuje do styku s vonkajším fyzickým svetom samostatne. Jeho okolím je matkino fyzické telo. Len toto telo môže pôsobiť na dozrievajúceho človeka. Fyzické narodenie spočíva práve v tom, že ochranný obal materského tela prepúšťa človeka, na ktorého tak môže bezprostredne pôsobiť vonkajší fyzický svet. Zmysly sa otvárajú okolitému svetu, ktorý nadobúda ich prostredníctvom na človeka rovnaký vplyv, aký predtým mala fyzická materská schránka. Pre duchovné pojmávanie sveta, ako ho zastáva duchovná veda, sa tým síce zrodilo fyzické telo, nie však ešte telo éterické alebo životné. Ako je človek obklopený až do okamihu narodenia fyzickou schránkou matkinou, tak až do výmeny zubov - teda asi do siedmeho roku - ho obklopuje éterická a astrálna schránka. Až počas výmeny zubov prepúšťa éterická schránka éterické telo. Potom tu zostáva ešte astrálna schránka až do doby pohlavného dozrievania. V tom čase sa z každej strany uvoľňuje astrálne či pocitové telo ako telo fyzické pri fyzickom narodení a éterické telo pri výmene zubov. Tak musí hovoriť duchovná veda o troch narodeniach človeka. Až do výmeny zubov nemôžu dosiahnuť určité dojmy éterické telo, rovnako ako svetlo a vzduch zvonku nepreniknú k fyzickému telu dieťaťa, pokiaľ spočíva v lone matky.«¹⁰*

Až v štrnástom roku života sa teda astrálne telo silnejšie spája s fyzickým. Tým sa astrálne telo osamostatňuje a zároveň precitá do fyzickej reality, po prvý raz vystavené pokušeniam, ktoré tu naňho číhajú. Dovtedy žije dieťa svojím astrálnym telom nevedomele medzi anjeli. **Okolo štrnásteho roku nastáva ten vzácny okamih, kedy si to po prvý raz uvedomí, ale vzápätí stráca so sférou anjelov kontakt.** Anjeli vlievajú do astrálneho tela človeka ideály; a mladý človek medzi 14-tym a 21-ým rokom života ich tu po prvý, ale zároveň aj po posledný raz prežíva v ich čistote.

10 Rudolf Steiner: *Výchova dieťaťa a metodika vyučovania*. Baltazar, Praha, 1993.

Tým, že sa myšlienkový život človeka medzi 14-tým a 21-ým rokom života osamostatní, tým, že ho anjeli prepustia spod svojich ochranných krídel, stáva sa slobodným, ale zároveň nechráneným a odkázaným sám na seba vo vzťahu ku všetkým negatívnym javom zvonku, ktoré ho pokazia. V tom čase stráca svoju nevinnosť, stráca ideály. **Jeho duša pre duchovný svet zaspí.**

To zobrazuje Šípová Ruženka. Na svoje štrnásť či pätnásť narodeniny kráľ a kráľovná odrazu neboli doma a dievča zostalo samo. Pochytí ho zvedavosť a rozhodne sa, že si poprezerá aj tie časti paláca, v ktorých nikdy predtým nebolo. Prechádzalo sa "úzkymi chodbami a obzeralo si svetlice a komory, až prišlo k starej veži. Vystúpilo po strmom točitom schodišti, až prišlo k malým dvierkam..."

Veža symbolizuje vždy fyzické telo; a Ruženkinu túžbu sa chodbami na štrnásť narodeniny zostup astrálneho tela do tela fyzického. Tu sa Ruženka pichne vretenom a zaspí na sto rokov. Tak každý človek medzi svojím 14-tým a 21-ým rokom života opakuje udalosť, ktorá sa odohrala v starej Lemurii, keď Lucifer nakazil ľudskú astralitu vášňou a klamom, ktoré ju uspávajú a zahmlujú. To isté sa odohráva v siedmich rokoch s telom éterickým. Éterické telo sa vteluje, osamostatňuje, odpútava spod ochrany archanjelov, ale tým sa hneď aj kazí. Preto dieťa do siedmeho roku života je také čisté, že môže vidieť ešte bytosti éterickej sféry, no neskôr už nie. V siedmom roku života človeka sa opakuje udalosť, ktorá sa odohrala v starej Atlantíde, keď Ahriman zasiahol do éterického tela človeka a vniesol doň smrť. To znázorňuje Snehulienka.

Šípová Ruženka znázorňuje otrávenie astrálneho tela luciferskými silami. Snehulienka otrávenie životného tela ahrimanskými silami.

Uspanie astrálneho tela Luciferom a jeho prebudenie Usmrtenie éterického tela Ahrimanom a jeho vzkriesenie

Spolu s Ruženkiným astrálnym telom zaspáva v tom istom okamihu celé kráľovstvo; a to nie len ľudia a zvieratá, ale aj prírodné živly: "oheň na ohnisku, ustal aj vietor na stromoch a pred zámkom sa ani lístok nepohol". **Živly sú závislé od astrálneho tela človeka, a celá príroda čaká, kým sa ľudská duša prebudí, aby mohla byť vykúpená spolu s ňou.** Medzi astrálnym telom človeka a elementami prírody je bezprostredná príčinná súvislosť. V Disneyovej verzii je táto príčinná súvislosť prerušená: So Šípvou Ruženkou v tej istej chvíli nikto nezaspáva. To len tetičky-víly (ktoré medzitým z dvanástich zostali len tri) sa dohodnú, že to tak bude predsa len pre každého lepšie, keď po jednom všetkých na zámku uspia dotykom čarovnej paličky - aby si nič nepamätali - než skočia po princa, ktorý Ruženku pobožká.

V rozprávke o Snehulienke prikáže zlá kráľovná poľovníkovi doniesť Snehulienkino srdce, aby ho zjedla. Potom sa ju snaží usmrtiť otráveným jablkom. Aj tu je trojstupňová gradácia opäť vynechaná. V pôvodine **zlá kráľovná prikáže poľovníkovi priniesť aj Snehulienkinu pečeň a pľúca - teda tie orgány, ktoré najviac súvisia s éterickými, životnými funkciami organizmu.** A potom usmrcuje Snehulienku na tri krát: **zapichnutím otráveného hrebeňa do vlasov (otrávenie krvného obehu); zadusením šnurovačkou (zastavenie dýchacieho systému) a nakoniec jedovatým jablkom (otrávenie tráviaceho systému).**

Keby teda novodobí vydavatelia chceli rozprávku skracovať, museli by si vybrať buď srdce a hrebeň, alebo pečeň a jablko; srdce a jablko nedávajú žiaden zmysel.

Ešte aj v keltskej verzii Snehulienky - ktorá existuje pod názvom Strieborná breza a Zlatá breza¹¹ - a ktorá je dvojstupňová, je tento vzťah medzi životnými funkciami a orgánmi zachovaný: Kráľovná si vyžiada srdce a pečeň svojej dcéry a potom sa pokúsi otráviť jej krvný obeh a tráviaci systém pichnutím otrávenej ihly do prsta a podaním čaše s otráveným vínom.

“Dlho, dlho ležala Snehulienka v sklenenej truhle; za ten čas sa nič nezmenila a vyzerala, akoby spala. Bola stále biela ako sneh, červená ako krv a vlásy mala čierne ako ebenové drevo.”

Snehulienka je mŕtva a nie je mŕtva. Akonáhle sa šnurovačka uvoľní, hrebeň vytiahne z vlasov a otrávené jablko vypadne z hrdla, Snehulienka opäť oživa. To znamená: ahrimanský dvojník môže a musí z éterického tela vypadnúť. ¹² Akonáhle sa to stane, človeku sa vracia život.

Snehulienka a Šíповá Ruženka sú obrazy nášho duševného života: Vo svojom astrálnom tele spíme a vo svojom éterickom tele sme ako mŕtvi.

Tu musí prísť princ, ktorý prebudí Šíповú Ruženku bozkom a vzkriesi Snehulienku z mŕtvych. Odkedy Šíповá Ruženka zaspala, zarastá celý zámok trnám. Slnecná sila sebauvedomenia a sebapoznania, ktorá rozpúšťa hriechy a vyháňa démonov - Kristus v nás - je to, pred ktorým sa trnie samo rozostupuje, nemusí sa ním ani presekávať:

»A keď sa kráľovský syn priblížil k šípom, rozkvitli na nich veľké krásne kvety, ktoré sa samy od seba rozostúpili a princa pustili, ani ho len nezaškrabli. Za ním sa krovie zase posplietalo. «

Niektorým novým rozprávkárom je to málo, a tak nechajú princa, po tom, čo sa preseká trnám, ešte bojovať s drakom. Dvaja draci sú však nadbytoční: **karmické trnie, ktoré sa rozrastá tým viac, čím viac doň človek seká, a každého udusí, plní tú istú úlohu ako drak, ktorému narastá tým viac hláv, čím viac mu ich človek odsekne: úlohu strážcu prahu.**

Keltský duch ako inšpirátor ezoterického kresťanstva

Povedali sme už, že Popoluška v sebe obsahuje tri stupne premenenia, ktoré sa udiali s Ježišom a sú v evanjeliu zachytené v troch obrazoch: chodení po mori, premenení na vrchu a vzkriesení. Šíповá Ruženka znázorňuje upadnutie astrálneho tela do spánku a jeho prebudenie; Snehulienka usmrtenie éterického tela a jeho vzkriesenie; a Popoluška obsahuje v sebe obnovu všetkých troch, vrátane tela fyzického.

Popoluška je obraz taký veľký a hlboký, že by asi mal visieť v parlamente ako vzor pre celé Slovensko. Je to **niečo ako malé evanjelium v skratke**. Dala by sa zhrnúť aj vetou z Matúša (19:30) “prví budú poslední a poslední budú prví”.

Popoluška nezvíťazila chytrosťou svojho rozumu, ako Alibaba nad štyridsiatimi lúpežníkmi, ani silou svojich svalov ako Samson alebo Herkules - ale svojou pokorou, čistotou a trpezlivosťou; **zvítazila kresťanskými cnosťami**: vierou, nádejou a láskou.

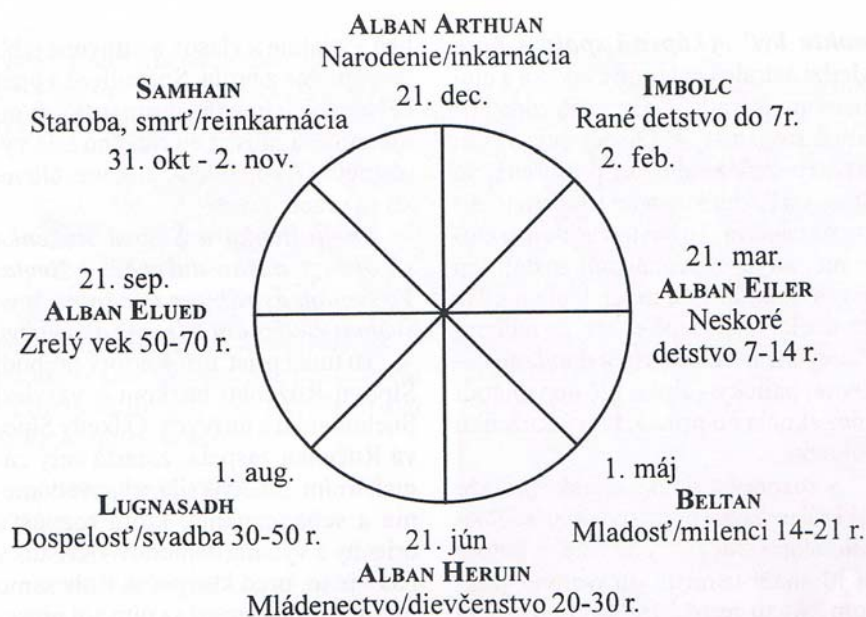
---

¹¹ V keltskej Snehulienke kráľovná nemá čarovné zrkadlo na stene, ale chodí sa dívať do studne na zrkadliacu sa vodnú hladinu.

¹² O vylúčení ahrimanského dvojníka pozri Sophiu 11: Valentin Tomberg: Meditácia. Jej podstata a pôsobenie.

Popoluška je rozprávka skrz-naskrz kresťanská. A to nemožno povedať o rozprávkach všeobecne. Ťažko by sme napríklad niečo také našli v rozprávkach z tisíc a jednej noci. Kde sa vzal taký hlboký kresťanský motív v ľudovej rozprávke?

Šípovú Ruženku, Snehulienku a Popolušku môžeme sledovať až k ich keltským verziám, ktoré sa pravdepodobne rozprávali už v prvých storočiach po Kristovi. Kelti boli mocný národ, ktorý obýval v prvom tisícročí pred Kristom rozsiahle územia v celej strednej a západnej Európe. Avšak v prvých storočiach po Kristovi akoby Kelti rezignovali na svoju národnú identitu a rozplynuli sa, asimilovali v ostatných národoch Európy. Rudolf Steiner túto historickú zvláštnosť dáva do súvislosti s tým, že **keltský duch národa dobrovoľne prevzal na seba vyššiu, nadnárodnú úlohu: a to byť inšpirujúcim duchom ezoterického kresťanstva.**

Keltské sviatky. Keltský rok znázorňoval cyklus ľudského života od narodenia po smrť a nové narodenie. Mnohé z keltských sviatkov prevzalo kresťanstvo. Napríklad z keltského sviatku narodenia (**alban arthuan**) sa stali **vianoce**, sviatok Ježišovho narodenia; sviatok detstva (**imbolc**), kedy sa púšťali na vodu lodičky s plamienkami, sa premenil na **hromnice**, sviatok vystúpenia dvanásťročného Ježiša v chráme a pod. Sviatok smrti, záhrobia a zosnulých (**samhain**) sa v kresťanstve zachoval ako **“všetkých svätých”** a **“dušičky”**.

V 1. storočí prišli Kelti o všetky územia, s výnimkou odľahlého Írska a severného Škótska. Keď sa potom do Írska dostalo kresťanstvo, bolo írskou národnou dušou prijaté tak dobre, ako nikde inde. Írsko zostalo jedinou krajinou západnej Európy, kde nezomrel mučeníckou smrťou ani jeden vierozvest. Nikde inde nevplynula pohanská tradícia do kresťanstva tak hladko ako u írskych keltov; nikde nemohlo kresťanstvo nadviazať na predkresťanskú kultúru bez toho, aby ju zničilo. Naopak, keďže keltskí druidi neodovzdávali svoju kultúru z generácie na generáciu písomne, ale ústne, doslova za všetko, čo sa nám z keltskej mytológie zachovalo, vďačíme kresťanským mníchom, ktorí do opisovania a zachovania predkresťanskej literatúry vložili neobyčajnú energiu. Vraví sa, že víťazstvo kresťanstva pod vedením sv. Patrika v Írsku bolo také dokonalé, že staré ságy mohli byť recitované vznešenému publiku

bez toho, aby to znamenalo nebezpečie pre ich duše. Z božstiev a hrdinov keltských legiend sa stali kresťanskí hrdinovia a svätci (napr. z Brighid sa stala sv. Brigita, z Artaiusa Artuš, z Peredura Parsifal) a keltské sviatky vplynuli do kresťanských. Kresťanský kríž si v Írsku dodnes ponechal formu keltského rovnoramenného kríža v kruhu; keltské motívy sú na biskupskej palici írskych biskupov, v ilumináciách kláštorných rukopisov... A predsa: na hrobe sv. Kolumbána v Bobbiu čítame: "Medzi nami Írmi, nasledovníkmi svätého Petra a Pavla, ktorí žijeme na samom kraji sveta, sa nikdy nevyskytol jediný heretik alebo schizmatik."

Z írskych ostrovov potom v 5.-7. storočí vychádzali putujúci svätci, ktorí inšpirovali zakladanie kláštorov po celej strednej a západnej Európe - na územiach, ktoré patrili kedysi Keltom. Pozorujeme tu teda nanajvýš fascinujúci historický jav: že **Kelti sa vzdali svojej pokrvnej identity, a vymenili ju za identitu duchovnú** (za príslušnosť ku krvi Kristovej, k sv. Grálu). A že **v 5. storočí po Kristovi získali opäť tie územia, ktoré im patrili v 5. storočí pred Kristom - ale tentokrát nie s mečom, ale s krížom v ruke!** A že tu všade inšpirovali výstavbu kresťanských kostolov na tých istých miestach, ba často ešte aj z tých istých kameňov, z ktorých boli predtým postavené druidské svätyne!

Írski mnísi neboli spočiatku veľmi vzdelaní; o to hlbšie však prijímali kresťanstvo do svojich sŕdc. Vôbec národy, ktoré boli dedičmi keltských území v severnej polovici Európy, ako Góti alebo Slovania, boli v prvých storočiach ešte v istom zmysle zaostalé, a síce v tom smere, že nemali takú rozumovú a vzdelanostnú úroveň, ako povedzme Rimania alebo Gréci. Zato si však uchovali ešte zvyšky dávneho jasnovidného a obrazného vedomia. A práve **preto** - taká je naša hypotéza - **mohol bývalý archanjel Keltov v strednej a severnej Európe inšpirovať ešte v prvých storočiach po Kristovi také hlboké ezoterické kresťanské pravdy priamo do ľudovej predstavivosti a bájoslovía tak, ako azda nikde inde.**

Prečo deti potrebujú rozprávky

Sedemročné dieťa nezostúpilo ešte so všetkými článkami svojej bytosti celkom na zem; ale je svojím éterickým telom ešte v éterickej sfére, astrálnym v astrálnej a duchovným ja vo svete ducha. Slovom, časť jeho duše je ešte v nebi, medzi anjelmi a prírodnými bytosťami, alebo ako hovorí Matúš (18:10) "ich anjeli v nebesiach ešte hľadajú na tvár môjho Otca, ktorý je v nebesiach." **Dieťa potrebuje pravdivé obrazy z éterického a z duchovného sveta ako potravu pre svoju dušu. Potrebuje ich pre svoj morálny vývoj. Keď sa mu namiesto toho podávajú rozumovo vyšpekulované nezmyselné príbehy, ktoré nemajú žiaden pravdivý vzťah ani k pozemskému ani k nebeskému svetu, detská duša hladuje.** Rozprávky zobrazujú viac ako skutočnosť; skutočnosť vyššieho rádu. Oproti nej všetko, čo teraz nazývame realitou, je len realitou podmienenou. Chráňme si naše rozprávky. Lebo ak ich stratíme, stratíme poslednú Ariadninu niť k domovu našich duší.